

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«САНАГИНСКАЯ СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА»

Приложение к основной образовательной программе
Начального общего образования

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

Үзэглэл
учебный предмет

1
класс

Цыбикова С.А.
учитель

I, 27
категория, стаж

2015 - 2016 учебный год

1. Тайлбари бэшэг.

Тус буряад хэлэн ба литературын ажалай программа шэнэ базисна хуралсалай тусэбтэй ба гурэнэй шэнэ стандартын эрилтэнуудтэй, Россиин эрдэм болбосоролой шэнэдхэлгын шухала шэглэлтэнүүдтэй, Санагын дунда хургуулийн 2015 – 2016 оной захиралтатай нягта холбоотой.

Шэнэ стандарт соо хуралсал эмхидхэхэдэ табигдаха гурбан янзын эрилтэнууд хараалаатай. Тэдэ гурбан сооһоо хуралсалай дундэ табигдаха эрилтэнууд гээд шангахан эрилтэ харуулаатай. Тэдэ предметнэ, метапредметнэ, личностнэ хэмжээнүүдтэ байха гээд хэлэгдэнхэй.

Жэл соо 99 час (3час, 33 недели)

1-хи классай буряад хэлэн ба литературын программада иимэ хуралсалай номууд ба методическа заабаринууд хэрэглэгдэбэ:

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Үзэглэл. 1-хи хуби, 2-хи хуби, Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2012.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Ажалай дэбтэр. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2012.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Мүшэхэн. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2013.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Методическа заабаринууд. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2009.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. «Үзэглэл» номдо хабсаргалта.

Бэлэдхэлэй үе

Бэлэдхэлэй үе хоёр недели соо үнгэргэгдэхэ. Энэ үе соо үхибуудэй аман хэлэлгы шэнэ үгэнүүдээр баяжуулха гэхэн зорилго табигодана. Илангаяа холбоотой хэлэлгэ хүгжөөлгэдэ онсо анхарал табигдаха болоно. Үхибүүд мэдэхэ юумээ , кино, телевизор харахан тухайгаа хоорэжэ шадаха дадалтай болохо.

Хэшээлдээ элдэб янзын харуулан ойлгуулха пособинуудые, техникескэ хэрэгсэлнүүдые үргэнээр хэрэглэхэдэ ехэ туһатай. Үшоо тиихэдэ богонихон шүлэгүүдые, дуунуудые, жороо үгэнүүдые сээжэлдүүлхэ, таабаринуудые таалгаха, онтохонуудые уншажа угэхэ худэлмэри хэшээл бүхэндэ хэгдэхэ ёһотой. Бэлэдхэлэй уедэ грамотада хургалгын бэлэдхэлэй худэлмэри эхилхэ: богонихон хэлэлгэ сооһоо мэдуулэл, мэдуулэл сооһоо угэ, угэ сооһоо үе, үе сооһоо абья илгажа хураха (анализ). Үенуудые холбожо, угэ болгохо, угэнүүдые холбожо, мэдуулэл зохёохо (синтез).

Богонихон угэ сооһоо зарим хунгэн абьянуудые илгажа хураха, угэ соо хэды абьянууд байнаб, тэдэнэй илгаа (аялган, хашалган). Абьянуудые схемээр харуулжа шадаха дадалтай болохо.

Үзэглэлэй үе

Уншалгада хургалга

Үзэглэлэй үе тон харюусалгатай грамотада хургалгын шата гээшэ. Грамотада хургалга частотно принципэй үндэһэн дээрэ бэелүүлэгдэхэ болоно. Ушоо тиихэдэ фонетическэ принцип (аялганай тааралдал) анхаралда абтаха ёһотой.

Ушар тиимэһээ грамотада хургалгы тургэн ба удаан, эрэ аялган абьянууд болон үзэгуудһээ эхилбэл таарамжатай гээшэ.Эдэ аялгануудай хуулээр дифтонгнуудтай танилсуулха. Тэдэнэй удаа хэлэнэй узуурэй аялгануудые үзэжэ эхилхэ. Эгээл хуулдэ йотированна аялганууд үзэгдэхэ болоно.

Мэдуулэл сооһоо танилсаһан аялгануудтай угэнүүдые илгажа абаад, тэдэнээ үенүүдтэ, үзэгуудтэ (абьянуудта) халгаагаад, схемэ дээрэ харуулха шадабаритай болохо. Хашалган үзэгуудтэй (абьянуудтай) танилсалга сонорно хашалгануудһаа (н, м, л,)эхилхэ.Эдэ хашалган үзэгуудтэй (абьянуудтай) танилсуулжа эхилхэдээ, хашалган аялган хоёрой ниилэлдэжэ, үе болодог тухай ойлгуулха тон шухала. Тэдэниие схемэ дээрэ харуулха шадабаритай болгохо.

Туруушын бүлэг хашалгануудай хуулээр х, ш, р, г, д, т, з, ж, б, п, с, h хашалганууд, хуулэй хуулдэ гансал абтаһан угэнуудтэ хэрэглэгдэдэг (к, в, ф, ч, щ, ц) хашалганууд узэгдэхэ болоно.

Аман хэлэлгэдэ болон уншалгада зогсолто (пауза) болон интонации баримталжа, мэдүүлэлэй хуулдэхи сэглэлтын тэмдэгууды: (., ?, !) хоолойгоороо илган уншалгада анхарал хэшээл бүхэндэ табигдаха ёһотой.

Грамотада хургалгын уедэ багша хадаа ухибуудэй аман хэлэлгэ хугжоолгэдэ гол анхаралаа табиха ёһотой. Тус худэлмэри хайнаар ябуулхын тула элдэб янзын гоё зурагууды, аман зохёолһоо таабаринууды, оньһон ба жороо угэнууды, богонихон шулэгууды, онтохонууды, диафильмнууды, элдэб техникэскэхэрэгсэлнууды хэрэглэжэ байха.

Бэшэлгэдэ хургалга

Сагай усоон дээрэхэ неделидэ нэгэ час хараалагдана. Гарһан узэгуудээ, тэдэнэй хоорондохи холболты нэгэ жэгдээр ниилүлэн бэшүүлжэ хургаха. Ехэ ба бага узэгууды, тэдэнэй холболтонууды зубоор бэшэхэ дадалтай болгохо. Хэблэмэл ба бэшэмэл угэнууды болон мэдүүлэлнууды уншаад, алдуугуйгоор буулгажа бэшэхэ. Хунгэн угэнууды багшын уншалга доро зубоор бэшэхэ дуршэлтэй болгохо.

Мэдүүлэлэй эхиндэ, хунэй болон гэрэй амитадай нэрэдэ ехэ узэг бэшэхэ дурим ойлгожо абаад, зубоор бэшэжэ хураха.

Аман хэлэлгэ хугжоолгэ

Хэлэлгэ хугжоолгын худэлмэри грамотада хургалгын бэлэдхэлэй усынхиһо ондоошогоор ябуулагдаха болоно. Ушарынь гэхэдэ, хурагшад абьян ба узэгуудтэй танилсажа эхилнэ, тиимэхэ хэлэлгэ хугжоолгын материалнууд хурагшадтай узэжэ байһан абьян ба узэгуудтэй нягта холбоотой байхаһаа гадна бэхижүүлгын уургэ дуургэдэг. Хэлэлгэ хугжоолгын худэлмэри саг ургэлжэ, тусхай системэтэйгээр, нягта гуримтайгаар ябуулагдажа, туруушын удэрһоо литературна буряад угэнуудэй удхыень нютагай угэтэй сасуулан ойлгуулха, хэшээл бүхэндэ шэнэ угэнуудтэй танилсуулгын худэлмэри хэгдэхэ. Хэлэлгэ хугжоолгэ ухибуудэй ухаан бодолой хугжэлтэтэй тон нягта холбоотой: тиимэхэ ухибуудэй хараһан, мэдэхэ юумэн тухайнь хэлуулжэ, мэдүүлэл зохёолгохо, хуулээрнь 3-4 мэдүүлэл зохёохо дуршэлтэй болгохо. Хэшээлдээ элдэб янзын гоё зурагууды, диафильмнууды, техникэскэ хэрэгсэлнууды, аман зохёол ургэноор хэрэглэхэ.

Узэглэлэй удаадахи уе

Узэглэлэй удаадахи уе дабталгаар эхилхэ: ойлгожо абаһан абьян ба узэгуудээ хурагшад дахин дабтана. Аялган узэгууд ба абьянуудай илгаа, хашалган узэгууд ба абьянуудай илгаа, ганса абтаһан угэнуудтэ хэрэглэгдэдэг узэгууд ба абьянууд тухай ойлгожо абаһан мэдэсыень улам бэхижүүлгын худэлмэри хэгдэхэ болоно.

Узэглэлэй удаадахи уедэ хэлэлгэ хугжоолгэдэ гол анхарал табигдаха. Нэгэ темээр хамтадхаһан асуудалнуудта сээжээр харюу угуулжэ хургаха. Сюжетнэ болон предметнэ зурагууды хараад, мэдүүлэлнууды зохёохо дадалтай болгохо. Ямар нэгэн темэдэ 3-4 мэдүүлэлнууды багшын туһаламжаар зохёогоод, тэдэнэй алдуугуйгоор бэшэжэ хураха. Оорынгоо наадан зугаа, нухэд, гэр бүлэ тухайгаа богонихон рассказ зохёожо, тэрэнэй багшын туһаламжаар башэжэ шададаг болохо.

Уншалга ба хэлэлгэ хугжоолгэ

Ухибуун бага наһанһаа түрэлхи хэлэнэйнгээ баялигтай, илангаяа уран угын удха шанартай танилсажа, оороо уран зохёолнууды саг ургэлжэ уншаха дадалтай болоно. Литературна уншалгын хэшээлнуудтэ бага наһанай хурагшадтай хэлэлгэ хугжоолгэдэ, буридуулгэдэ гол анхаралаа хандуулха, тиибэшье шухала анхарал уншалгын дадал хугжоолгэдэ хандуулагдаха болоно. 1-хи класста багаша тайлбарилан уншалгын методээр ажаллаха, хурагшадаа уенуудээр, бүхэли угэнуудээр, шангаар уншуулжа хургаха болоно.

Шухала зорилгонууд:

1. Үхибуудыг уншажа, бэшэжэ һургаха.
2. Үхибуудэй ухаан бодолыг баяжуулха.
3. Уран угэдэ, уран зохёолдо дуратай, тэрэниг уншаха дуй дуршэлтэй болгохо.
4. Зохёолой хэлэн, удха дээрэнхэ худэлжэ, ухибуунэй хараа бодол бурилдуулхэ.

2. нуралсалай тематическа тусэб

№	Темэ	Саг
1	Бэлэдхэлэй уе.	6
2	Үзэглэлэй уе. Бэшэлгэ	51
3	Уншалга ба хэлэлгэ хугжоолгэ.	42
4	Хамтадаа	99

3. Уншалгын темэнуудэй удха

Гэр булэ (5ч)

Үзэглэлэй удаадахи уедэ үзэгдэхэ материал уншаха номой туруушын хуудануудта угтэнхэй.

Саһата убэл (4ч)

Үбэлэй байгаали, убэлэй сагта ухибуудэй наададаг нааданууд, зэрлиг амитадай ба шубуудай убэлжоон, бэеын энхэ элуур тухай расказууд, шулэгууд, онтохонууд, оньһон угэнууд, таабаринууд, кроссворднууд.

Буряад арадай һайндэр- Сагаалган (3ч)

Сагаалган- буряад болон бэшэшье монгол арадуудай һайндэр. Сагаалганда хунуудэй, ухибуудэй бэлэдхэл, амаршалга, аха дуунэртээ, урагуудтаа һайн һайхан уреэлнуудыг хэлэхэ ёһо заншал. Сагаан һарыг угталга тухай расказууд, шулэгууд, дуунууд, уреэлнууд.

Урихан хабар (4ч)

Наруули газарта ургынуудай бултайн гаралга, тэрэнгийн сэсэглэлгэ, ухибуудэй хухюутэй шаг шууян, хунуудэй хэдэг ажал худэлмэри тухай онтохонууд, расказууд, шулэгууд, дуунууд, оньһон угэнууд, таабаринууд.

Эрхыг һуранхаар, бэрхыг һура (4ч)

Эхин һургуулийн наһанай ухибуудэй һайн һайхан хэрэгууд, үзэг бэшэгтэ оролдосотой, үнэн сэхэ ябадалтай, һайхан сэдхэлтэй, ажалда дуратай, хоорондоо эбтэй, аха заха хунуудыг хундэлжэ ябадаг ухибууд тухай расказууд, шулэгууд, оньһон угэнууд, онтохонууд, таабаринууд.

Аажам сэдхэл – ажалһаа (3ч)

Үхибуудэй ажалда дуратай, уран гартай, шубуудай ажал, ажалай зэбсэгууд тухай расказууд, онтохонууд, шулэгууд, баснинууд, оньһон угэнууд, таабаринууд, жороо угэнууд, уреэлнууд.

Арадай аман зохеолнууд (6ч)

Арадай аман зохеол тухай ойлгосо. Элдэб жанрай зохеолнууд. Буряад, ород арадай онтохонууд. Таабаринууд, оньһон а жороо угэнууд, ульгэрнууд, театр-нааданууд, кроссворднууд.

Эдир шэнжэлэгшэд (6ч)

Эдир шэнжэлэгшэд тухай ойлгосо абаха. Байгаали хундэ ямар туһа хургэнэб гэжэ ойлгуулха. Оршон тойронииг шудалха шадабари.

Буряад орон (4ч)

Турэл орон нютагтаяа танилсуулха. Турэл орон нютагаа мэдэжэ, тэрээгээрээ омогорхохо мэдэрэл туруулхэ.

Зулгы найхан зунай саг (3ч)

Зунай саг, ухибууэй зунай амаралта, зундаа ургадаг сэсэгууд, Буряд орон, Байгал далай. Энэ темэдэ зорюулхан расказууд, шулэгууд, статьянууд, оньһон угэнууд, ребусууд.

4. һурагшадай шадабари ба мэдэсэ

1-хи классай һуулээр һурагшад шадаха ёһотой:

Уншанан текстдэ табигдаһан асуудалдуудта зуб харюу угэхэ шадабаритай болохо. Оорынгоо хараһан юумэн тухайгаа хоорэжэ шадаха. Багшын тухаламжаар текстые хубинуудта хубаажа, уншанан юумэнэйнгоо гол удхыень илгажа һураха.

Һурагшад уншалгаар иимэ мэдэсэ, шадабари ба дадалтай болоһон байха ёһотой:

- зубоор, нэгэ жэгдээр, удхыень ойлгожо, бухэли угэнуудээр уншажа һураха;
- текстдэ угтэһэн асуудалнуудта зуб харюу угэжэ шадаха;
- багшын хоорэһые анхаралтайгаар шагнаад, хэлэжэ һураха;
- мэдүүлэлэй һуулэй интонации сахижа, сэглэлтын тэмдэгуудые зубоор угуулхэ дуршэлтэй болохо. һуралсалай жэлэй һуул багаар минута соо 25-30 угэ уншадаг болоһон байха.

Һурагшад 1-хи класс дуургэхэдээ, буряд хэлээр иимэ мэдэсэ, шадабари ба дадалтай болоһон байхаар хараалагдана:

- буряд хэлэнэй бухы абяанууд ба узэгууд, тэдэнэй илгаае хэлэжэ ба бэшэжэ шадаха;
- аялган ба хашалган абяанууд, узэгуудые илгaha дадалтай болоһон байха;
- тургэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнуудые зубоор хэлэжэ, бэшэжэ шадаха;
- хатуу ба зоолэн хашалгануудые зубоор илгaha дадалтай болоһон байха;
- зоолэн хашалгануудые бэшэг дээрэ **ё, ю, я, и** аялгануудаар ба зоолэн тэмдэгээр бэшэг дээрэ тэмдэглэдэг ёһо гуримые хэрэглэжэ шадаха;
- ехэ ба бага узэгуудые, бухэли угэнуудые нэгэ жэгдээр, алдуугуйгоор бэшэжэ шадаха;
- багшын уншалга доро 3-4 угэтэй мэдүүлэлнуудые зубоор, алдуугуйгоор бэшэжэ шадаха;
- мэдүүлэлэй эхин угэдэ ехэ узэг бэшэхэ, һуулдэнь точко табиха дуршэлтэй болоһон байха.

5. Һуралсалай номууд ба методическа заабаринууд

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Үзэглэл. 1-хи хуби, 2-хи хуби, Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2012.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Ажалай дэбтэр. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2012.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Мүшэхэн. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2013.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. Методическа заабаринууд. Улаан-Үдэ «Бэлиг» 2009.

Л.Д.Доржиева, В.Н.Очирова, Е.Б.Очирова, С.И.Аюшиева. «Үзэглэл» номдо хабсаргалта.

6. Литература

Буряад хэлэнэй программанууд. (1-4 кл.) Бэлиг 2004 он.

Нетрадиционные типы уроков. Бэлиг.1999 он.

Диктантнуудай ба изложенинуудай суглуулбари. Д.Д. Дарижапова, Д.М. Мижидон, А.О.Орбодоева. Улан – Удэ. 1984 он.

Үзэглэл. Методическа заабаринууд. Е.Б. Очирова, В.Н. Очирова, Л.Д. Доржиева, С.И. Аюшиева. Улан – Удэ. Бэлиг. 2009 он.

Үзэглэл (1-2 хуби). Е.Б.Очирова, В.Н. Очирова, Л.Д. Доржиева, С.И. Аюшиева. Улан – Удэ. Бэлиг. 2009 он.

Үзэглэл. Д.Д.Ошоров, В.Д.Цыденова Улан – Удэ. Бэлиг. 1996 он.

Турэлхи хэлэн «Мүшэхэн». Е.Б.Очирова, В.Н. Очирова, Л.Д. Доржиева, С.И. Аюшиева. Улан – Удэ. Бэлиг. 2006 он.

Мүшэхэн. Ажалай дэбтэр. Е.Б.Очирова, В.Н. Очирова, Л.Д. Доржиева, С.И. Аюшиева. Улан – Удэ. Бэлиг. 2006 он.

Онһон угэ оншотой. Ц.Б.Будаев . Улан – Удэ. 1988 он.

Санагын сэгнэшэгуй баялигһаа. Ц.Ц. Ринчинов. Закаменск. 1995 он.

Буряад хэлэнэй сахим бэшэг.

Календарна – тематическа түсэб

Раздел. Темэ	Саг	hapa үдэр
1 четверть		
Бэлэдхэлэй үе	6	
Буряад алфавит.	1	
Уг гарбалай модон. Хэлэ хугжоолгэ.	1	
Юртэмсэ. Эхэ орон	1	
Абяан. Абянай тэмдэгууд.	1	
Гэр булэ	1	
Үдэрэй журам	1	
Үзэглэлэй үе	51ч	
А-а, Аа-аа абяан ба узэг. Ай-ай	3	
О-о, Оо-оо абяан а узэг. Ой-ой	3	
У-у, Уу-уу аян ба узэг. Уй-уй	3	
Н-н, М-м, Л-л абяан ба узэг	3	
И-и, Ии-ии абяан ба узэг	2	
Х-х абяан ба узэг	1	
Ш-ш, Р-р, Г-г – абяан ба узэг	3	
Э-э, Ээ-ээ – аян ба узэг. Эй-эй	3	
2 четверть		
Д-д, Т-т, Б-б, С-с – абяан ба узэг.	4	
Ү-ү, Үү-үү - абяан ба узэг. Үй-уй	2	
h – абяан ба узэг	1	
Ы – абяан ба узэг	1	
З-з, Ж-ж, К-к – абяан ба узэг	3	
Я-я, Яа-яа, Е-е, Еэ-еэ; Ё-ё, Ёо- ёо Ю-ю, Юу-юу – абяан ба узэг.	8	
3 четверть		
В-в, П-п, Ф-ф, Ч-ч, Ц-ц, Щ-щ	6	
Илгahan ь, ь.	1	
Буряад арадай ёно заншалнууд.	4	
Уншалга ба хэлэлгэ хугжоолгэ	42	
Гэр булэ Ц.Д.Хамаев. Гэр булэ Г.Чимитов. Минии хугшэн эжы Д.Могоева. Сэсэгмаа Э.Дугаров. Та гэжэ ябанаб. Одхон	5	
Саhата убэл Б.Санжин. Декабрь hapa Д.Мижидон. Үбэл Баабгай. Ж.Зимин. Санашан	4	
Сагаан hараар, Сагаалганаар! хайхан сэдхэлэй хайндэр. М. Батоин. Арбан хоер жэлнууд.	3	

Эсэгэ ороноо хамгаалагшад		
Урихан хабар Б.Мунгонов. Урихан хабар. С.Удаева. Ургы Д.Ошоров. Эжын хайндэр Л.Толстой. Янахан.	4	
Эрхые нуранхаар, бэрхые нура Д.Ошоров. Зураг Ш.Нимбуев. Гурбан нухэд Туруушын космонавт. Б.Санжин. Аягуй ушар	4	
Аажам сэдхэл –ажалһаа А.Тороев. Табан хурган Хуурша хубуун. Д.Ошоров. хургаалтай хубуун	3	
Арадай аман зохеолнууд Онһон угэнууд, Жороо угэнууд Таабаринууд. Будамшуу. Баабгай жэрхи хоер. А.Тороев. Ажалша тоншуул	6	
Эдир шэнжэлэгшэд Д.Ошоров. Зугышье хундэ туһатай Д.Хилтухин. нархяаг Ямаанай һун-эм Д.Ошоров. Шубуудай аша туһа М.Ильин. Хурһэн Крокодил Буряад орон Агуу Росси... Улаан-Удэдэ Турэл орон нютагтаа Байгал далаймнай хэтэдээ мунхэ байг! Зулгы һайхан зунай саг Б.Санжин. Зунай удэр Л.Шагдаров. Ая ганга Зунай амаралта. Д.Улзытуев. Сэсэг малгай	6 4 3	

Технологическа карта

Тема	Кол. часов	Решаемые проблемы	Предметные результаты	УУД	Личностные результаты
1 четверть					
Бэлэдхэлэй үе	6				
Буряад алфавит.	1	Ухибуудтэй танилсаха			
Уг гарбалай модон. Хэлэ хугжоолгэ.	1	Узэглэл юу узэдэг бэ гэжэ ойлгуулха. Уг гарбалай модотой танилсуулха	Номоор худэлжэ шадаха	Тобшолол хэжэ шадаха. Ном соо зураг харуулжа шадаха. Асуудал табижа шадаха.	Зурагаар хоорэжэ шадаха
Юртэмсэ. Эхэ орон	1	Эхэ орон тухай хоорэлдэхэ	Зураг хаража, хоорэжэ шадаха	Тобшолол хэжэ шадаха. Мэдуулэлдэ схемэ табижа шадаха. Нухэдтоо зубоор хандажа шадаха	Мэдуулэлдэ схемэ табижа шадаха
Абяан. Абянай тэмдэгууд.	1	Абяанай тэмдэгуудтэй танилсаха	Оорынгоо бодол хэлэжэ шадаха	Тобшолол, анализ хэжэ шадаха. хурагша бухэнэй фамилии, нэрэнуудые мэдэжэ абаха. Бэе бээдээ уринаар хандажа шадаха.	хургуулиин ажабайдал мэдэхэ
Гэр булэ	1	Гэр булэ тухайгаа хоорэжэ шадаха	Угэнуудые уенуудтэ халгаажэ шадаха	Анализ хэжэ шадаха. Богонихон рассказ зохоожо шадаха. Булэгоор худэлжэ шадаха	Зунай ажал худэмэри тухай мэдэхэ
Үзэглэлэй үе	51ч				

А-а, Аа-аа абьяан ба үзэг	3	Аялган абьяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абьяан ба үзэгыг зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.
О-о, Оо-оо абьяан а үзэг	3	Аялган абьяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абьяан ба үзэгыг зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха.
У-у, Уу-уу аяан ба үзэг	3	Аялган абьяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абьяан ба үзэгыг зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.
Н-н, М-м, Л-л абьяан ба үзэг	3	Хашалган абья ба үзэг тэмдэглэнэ гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, холбон уншажа хургаха	Хатуу ба зоолэн хашалгануудыг илгажа шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха	Тобшолол хэжэ шадаха.
И-и, Ии-ии абьяан ба үзэг	2	Аялган абьяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абьяан ба үзэгыг зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Зэргэсуулгэ хэжэ хураха.
Х-х абьяан ба үзэг	1	Хашалган абья ба үзэг тэмдэглэнэ гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, холбон уншажа хургаха	Хатуу ба зоолэн хашалгануудыг илгажа шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда	Тобшолол хэжэ шадаха.

				худэлжэ шадаха	
Ш-ш, Р-р, Г-г – абяан ба узэг	3	Хашалган абяа ба узэг тэмдэглэнэ гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, холбон уншажа хургаха	Хатуу ба зоолэн хашалганууды илгажа шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха	Хамтын ажалда худэлжэ шадаха
Э-э, Ээ-ээ – аяан ба узг	3	Аялган абяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абяан ба узэгыгэ зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.
2 четверть					
Д-д, Т-т, Б-б, С-с – абяан ба узэг.	4	Хашалган абяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, зубоор холбон уншаха	Угэ соо хатуу ба зоолэн абяануудыгэ зубоор угуулхэ, угыгэ уеэрнь таһалжа шадаха	Анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Оорэе шалгажа шадаха.	Бэеэ даагаад худэлжэ шадаха
Ү- ү, Үү-үү - абяан ба узэг	2	Аялган абяан гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха	Аялган абяан ба узэгыгэ зубоор угуулжэ шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.
h – абяан ба узэг	1	Хашалган абяан гэжэ ойгуулха, зубоор холбон уншаха	Зубоор уншажа, угуулжэ, бэшэжэ шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ хураха. Бүлэг соо худэлжэ шадаха. Оорэе сэгнэжэ шадаха.	Оорэе сэгнэжэ шадаха.
Ы – абяан ба узэг	1	Аялган абяан гэжэ ойгуулха, зубоор холбон уншаха	Зубоор, алдуугуйгоор бэшэжэ, уншажа шадаха	Нухэдэйнгоо харюу сэгнэжэ шадаха. Оортөө хэрэгтэй	Бүлэг соо худэлжэ шадаха

				информаци абажа шадаха. Булэг соо худэлжэ шадаха	
З-з, Ж-ж, К-к – абьян ба узэг	3	Хашалган абья ба узэг тэмдэглэнэ гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, холбон уншажа хургаха	Хатуу ба зоолэн хашалгануудые илгажа шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха.	Тобшолол хэжэ шадаха.
Я-я, Яа-яа, Е-е, Еэ-еэ; Ю-ю, Юу-юу – абьян ба узэг.	8	Йогированна аялгантай танилсуулха	Аялган абьян ба узэгы зубоор угуулжэ шадаха	Тобшолол хэжэ шадаха. Бэе бэетэеэ худэлжэ шадаха. Оорынгоо ажал тусэблэжэ шадаха.	Нухэдэйнгоо ажал сэгнэжэ, оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха
3 четверть					
В-в, П-п, Ф-ф, Ч-ч, Ц-ц, Щ-щ	6	Хашалган абья ба узэг тэмдэглэнэ гэжэ ойгуулха, схемээр харуулха, холбон уншажа хургаха	Хатуу ба зоолэн хашалгануудые илгажа шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха	Хамтын ажалда худэлжэ шадаха
Илгahan ь, ъ.	1	Абьян ба узэгы зубоор бэшуулжэ, угуулжэ хургаха	Зубоор, алдуугуйгоор бэшэжэ, уншажа шадаха	Анализ, тобшолол хэжэ шадаха. Зэргэсуулгэ хэжэ хураха. Оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха.	оорынгоо ханамжа хэлэжэ шадаха
Буряд арадай ёho заншалнууд	4	Холбон уншалга хугжоолгэ	Уншаhanaа хоорэжэ шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ	, оортоо хэрэгтэй информации абаха

				шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха	
		Турэлхи хэлэн (42ч.)			
Гэр булэ	5	Угэнуудые бүхэлээрнь уншаха дадалтай болгохо.Гэр булэ тухай хоорэжэ шадаха	Йотирована аялганууд, зоолэн ба хатуу тэмдэгуудые илгаруулжа шадаха	Анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Оорэео шалгажа шадаха.	Оорэео шалгажа шадаха.
Саһата убэл	4	Байгаалиин гое һайханиие, оршон ажабайдалые мэдэрэн ажаглаха, сэгнэхэ шадабари хугжоохэ	Багшанарай болон хамта һураһан ухибуудэй хандалгада харюусаха	Тобшолол хэжэ шадаха. Оорынгоо һанал хэлэхэ. Ажал тусэблэжэ шадаха.	Ажал тусэблэжэ шадаха.
Сагаан һараар, Сагаалганаар!	3	Уран зохеол сэдхэлээрээ мэдэрхэ, ойлгохо, зохеолой дурсэ байгуулһан уран аргануудые таниха, тухайлан бодомжолхо зохеохы дадалнуудые хугжоохэ	һургуулидааб олон класс соо ухибуудээр, ехэ хунуудээр хоорэлдэхэдоо, хэлэлгын журам баримталха.	Бэе бэетээ худэлжэ шадаха. Оортоо хэрэгтэй информаци абажа шадаха. Анализ хэжэ шадаха.	Сагаалганай туухэ, амаршалга, урелнуудые хэлэхэ еһо заншал мэдэхэ
Урихан хабар	4	Хуугэдэй поэтическэ шагналга, уран һайханда нарин хандалга хугжоохэ	Угуулэлэй илгарал хоолойгоороо зуб харуулха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Бэе даагаад худэлжэ шадаха. Оорынгоо бодол хэлэжэ шадаха.	Бэе даагаад худэлжэ шадаха.
Эрхые һуранхаар, бэрхые һура	4	Элдэб зохеолнуудые уншуулжа, ажаглаха сэгнэхэ	һуралсалай болон һуралсалай бэшэ номуудын	Хэрэгтэй информаци оложо	Хэрэгтэй информаци оложо шадаха

		шадабари хугжоохэ	хэрэглэхэ	шадаха. Оорынгоо бодол хэлэжэ шадаха. Булэг соо худэлжэ шадаха.	
4 четверть Аажам сэдхэл – ажалһаа	3	һурагшадай уншаха һонирхол, эрмэлзэл дээрэнь ундэһэлжэ, уншалгын шанар нарижуулха	Уншалан юумэнэйнгоо гол удхые оорынгоо угоор хоорэжэ шадаха	Оорынгоо һанамжа, бодол хэлэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха.	Ажал тухай таабаринуудые, оньһон угэнууые, хунуудэй хэдэг ажал худэлмэри, аха хунуудтэ туһатай байха заншалнуудые мэдэхэ
Арадай зохеолнууд	6	Уран зохеолнуудые хадуун абажа, геройнуудтань сэдхэлээ убдэхэ, нягтаар хандаха шадабари хугжоохэ	Оорынгоо хараһан, дуулаһан юумэн тухайгаа хоорэжэ шадаха	Анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Оорэео шалгажа шадаха.	Оороо бээ даагаад уран гоёор уншаха дуршэлтэй болохо
Эдир шэнжэлэгшэд	6	Угэнуудые зубоор уншуулжа, ухаан бодолоо гуйлгэжэ, аман хэлэлгээ хугжоохэ	Интонаци сахижа, уранаар уншажа шадаха, рассказуудые шагнажа, асуудалай ёһоор хоорэжэ шадаха	Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Тобшолол хэжэ шадаха. Хамтын ажалда худэлжэ шадаха	Хамтын ажалда худэлжэ шадаха

<p>Буряд орон</p>	<p>4</p>	<p>Аман хэлэлгэ хугжоолгэ</p>	<p>Оорынгоо хараһан, дуулаһан юумэн тухайгаа хоорэжэ шадаха</p>	<p>Тобшолол хэжэ шадаха</p>	<p>Уран гоёор уншаха дуршэлтэй болохо</p>
<p>Зулгы найхан зунай саг</p>	<p>3</p>	<p>Хуугэдэй поэтическэ шагналга, уран найханда нарин хандалга хугжоохэ</p>	<p>Уншаһан юумэнэйнгоо гол удхые оорынгоо угоор хоорэжэ шадаха</p>	<p>Зэргэсуулжэ, анализ хэжэ шадаха. Бэе даагаад худэлжэ шадаха. Оорынгоо бодол хэлэжэ шадаха.</p>	<p>Бэе даагаад худэлжэ шадаха.</p>